

Эълomiaия умумии ҳуқуқи башар

ПЕШГУФТОР

Бо дарназардошти ин, ки эътирофи кадрӯ қимат ба ҳамаи аҳли башар хос буда, ҳуқуқи баробар ва дахлнопазири онҳо асоси озоди, адолат ва сулҳи умум аст;

бо дарназардошти ин, ки таҳкиру беъътинои ба ҳуқуқи башар боиси сурат гирифтани аъмоли ваҳшиёнае гардидааст, ки вичдони башариятро саҳт озурда мегардонад ва эҷоди чунин дунёе, ки дар он одамон дар суҳан ва ақида озод ва аз тарсу эҳтиёҷ фориҷ бошанд, ҳамчун волотарин орзуи одамон эълон гардидааст;

бо дарназардошти ин, ки ҳуқуқи башар бояд бо ҳуқми конун ҳимоят карда шавад, то башар ҳамчун охирин илоҷ ба қиёми зидди зулму истибдод маҷбур нагардад;

бо дарназардошти ин, ки ба густариши муносибатҳои дӯстонаи миёни халқҳо мусоидат намудан зарур аст;

бо дарназардошти ин, ки халқҳои Милали Муттаҳид имони худро ба ҳуқуқи асосии башар, шараф ва қимати шахсияти инсонию баробарии ҳуқуқи марду зан дар Оиннома эълон кардаанд ва қарор додаанд, ки ба пешрафти иҷтимоӣ мусоидат карда ва дар муҳити озодтар вазъи зиндагии беҳтаре ба вучуд оваранд;

бо дарназардошти ин, ки давлатҳои аъзо ўҳдадор шудаанд ба эҳтироми риояи воқеии ҳуқуқи башар ва озодиҳои асосӣ бо Созмони Милали Муттаҳид ҳамкорӣ намоянд;

бо дарназардошти ин, ки ҳусни тафохуми умумӣ дар мавриди ин ҳуқуқу озодиҳо дар иҷрои пурраи ин ўҳдадорӣ аҳамияти бузург дорад,

Ассамблеяи Генералӣ

ин Эълomiaия умумии ҳуқуқи башарро ҳамчун вазифаи тамоми халқҳо ва тамоми давлатҳо эълон медорад, то ҳар фард ва ҳар мақоми давлатӣ онро доиман дар мадди назар дошта бошад ва қидду ҷаҳд намояд, ки тавассути омӯзишу таълим ва бо тадбирҳои пешрафтаи миллию байналмилали эътирофу иҷрои умумию самарабахши онҳоро чи дар миёни халқҳои давлатҳои узви Созмон ва чи дар миёни халқҳои қаламрави таҳти тобеияти ҳуқуқии онҳо қарордошта ба эҳтироми ин ҳуқуқу озодиҳо ва таъмини онҳо мусоидат намояд.

Моддаи 1

Тамоми одамон озод ва аз лиҳози шарафу ҳуқуқ бо ҳам баробар ба дунё меоянд. Онҳо соҳиби ақлу вичдонанд ва бояд бо якдигар муносибати бародарона дошта бошанд.

Моддаи 2

Ҳар як инсон бояд бидуни тафовуте, махсусан аз лиҳози наҷод, ранги пӯст, ҷинсият, забон, дин, ақидаи сиёсӣ ё ақидаи дигар, асли милли ё иҷтимоӣ, вазъи молӣ, хонаводагӣ ё вазъи

дигар тамоми ҳуқуқ ва тамоми озодихоро, ки дар ҳамин Эълomia зикр шудаанд, дошта бошад.

Ғайр аз ин дар заминаи мақоми сиёсӣ, ҳуқуқи ё байналмилалии кишвар ё қаламраве, ки фард ба он таалук дорад, сарфи назар аз он, ки оё ин қаламрав мустақил аст, тахти васоят қарор дорад, худидора намебошад ё истиқлолияти он бо ягон тарз маҳдуд гардонида шудааст, набояд тафовуте гузошта шавад.

Моддаи 3

Ҳар як инсон ба ҳаёт, озоди ва дахлнопазирии шахсӣ ҳақ дорад.

Моддаи 4

Ҳеҷ кас набояд дар ғуломи ё ҳолати маҷбурӣ нигоҳ дошта шавад; ғуломи ва ғуломфурӯши дар ҳамаи навъҳои онҳо манъ аст.

Моддаи 5

Ҳеҷ кас набояд тахти азият ё муомила ва ҷазои саҳт, ғайриинсонӣ ё таҳқиркунандаи тарафи ӯ қарор дода шавад.

Моддаи 6

Ҳар як инсон, дар ҳар кучое, ки қарор дошта бошад, ба эътирофи ӯ ҳамчун субъекти ҳуқуқи ҳақ дорад.

Моддаи 7

Ҳамаи одамон дар назди қонун баробаранд ва бидуни ҳеҷ як тафовут ба ҳимояи баробари ҳуқуқҳуқуқи ҳақ доранд. Ҳамаи одамон дар муқобили ҳар гуна таъбиде, ки ҳилофи ҳамин Эълomia мебошад ва таҳдиди таъбиз аз ҷонибе, ки набошад, ба ҳимояи баробар ҳақ доранд.

Моддаи 8

Ҳар як инсон дар сурати поймол гардидани ҳуқуқҳои асосии ӯ, ки бо Конститутсия ё қонун пешбинӣ шудаанд, барои барқарорсозии пурраи онҳо аз тарафи судҳои босалоҳияти милли ҳақ дорад.

Моддаи 9

Ҳеҷ касро худсарона дастгир, ҳабс ё бадарға қардан мумкин нест.

Моддаи 10

Ҳар як инсон барои муайян намудани ҳуқуқи ӯҳдадорихояш ва муқаррар қардани асоснокии айбномаи ҷиноятие, ки ба дӯши ӯ гузошта шудааст, ба таври баробарии комил ҳуқуқ дорад, ки парвандаи ӯро суди мустақилу бетараф ошкоро ва бо риояи талаботи адолат баррасӣ намояд.

Моддаи 11

1. Ҳар як инсоне, ки дар содир кардани ҷиноят гунаҳгор доништа мешавад, ҳақ дорад то замоне бегуноҳ доништа шавад, ки гуноҳаш дар мувофиқи ошкорои судие, ки дар он барои ҷинояти ӯ тамоми имкониятҳо фароҳам оварда мешаванд, бо тартиби қонунӣ исбот нагардидааст.

2. Ҳеҷ касро барои содир кардани қирдоре ё беамалие, ки дар вақти содир шудани онҳо мувофиқи қонунҳои миллӣ ё ҳуқуқи байналмилалӣ ҷиноят ҳисоб намегардид, маҳкум кардан мумкин нест. Ҳамчунин нисбат ба ҷазое, ки метавонист дар вақти содир шудани ҷиноят дода шавад, ҷазои саҳттар додан мумкин нест.

Моддаи 12

Ба ҳаёти шахсӣ ва оилавии ӯ ҳеҷ як фард даҳлати худсарона намудан ва ба дахлнопазирии манзил, сирри муқотибот, шараф ва обрӯи ӯ худсарона суиқасд кардан мумкин нест. Ҳар як инсон ҳуқуқ дорад, ки дар мавриди чунин муқоҳила ё суиқасд аз ҷинояти қонун истифода намояд.

Моддаи 13

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки дар ҳудуди ҳар як давлат озодона рафтуомад кунад ва ба худ маҳалли зист интиҳоб кунад.

2. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки ҳар кишвар, аз ҷумла кишвари худро тарк кунад ва ба кишвари худ бозгардад.

Моддаи 14

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки аз таъқибот дар дигар кишварҳо паноҳгоҳ ҷӯяд ва аз ин паноҳгоҳ истифода намояд.

2. Дар мавриде, ки таъқибот воқеан дар асоси ҷинояти ғайрисиёсӣ ё қирдори муқоҳифи мақсаду усулҳои Созмони Милали Муттаҳид бошад, аз ин ҳақ истифода намудан мумкин нест.

Моддаи 15

1. Ҳар як инсон ба шаҳрвандӣ ҳақ дорад.

2. Ҳеҷ касро худсарона аз шаҳрвандӣ ё аз ҳаққи тағйири шаҳрвандӣ маҳрум кардан мумкин нест.

Моддаи 16

1. Мардон ва заноне, ки ба синни балоғат расидаанд, ҳақ доранд бидуни ягон маҳдудияти наҷодӣ, миллӣ ё динӣ издивоҷ кунанд ва оила бунёд намоанд. Онҳо дар мавриди ақди никоҳ дар давраи дар никоҳи яқдигар будан ва ҳангоми бекор кардани он баробарҳуқуқанд.

2. Ақди никоҳ метавонад танҳо дар сурати ризоияти озодона ва пурраи ҳарду тарафи ба ақди никоҳ дароянда баста шавад.

3. Оила рукни табиӣ ва асосии ҷамъият буда, ба ҳимояи ҷамъият ва давлат ҳақ дорад.

Моддаи 17

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад амволро чи шахсан ва чи якҷоя бо дигарон ихтиёрдорӣ намояд.

2. Ҳеҷ кас набояд аз амволи худ худсарона маҳрум карда шавад.

Моддаи 18

Ҳар як инсон ба озодии фикр, вичдон ва дин ҳуқуқ дорад; ин ҳуқуқ аз тағйири озодонаи дин ва эътиқод, пайравии озодонаи дин ё эътиқоди худ чи бо тартиби инфиродӣ ва чи якҷоя бо дигарон, ба таври оммавӣ ё хусуси, дар таълим гирифтани, ибодат намудани ва расму оинҳои динӣ ва маросимиро иҷро кардан иборат аст.

Моддаи 19

Ҳар як инсон ба озодии ақида ва баёни озодонаи он ҳақ дорад; ин ҳуқуқ беамониат нигоҳ доштани ақидаи худ, озодона, бо ҳар восита ва сарфи назар аз сарҳадоти давлатӣ, ҷустуҷӯ, дастрасу интишор намудани маълумоту ғояҳоро дар бар мегирад.

Моддаи 20

1. Ҳар як инсон ҳаққи озодии ҷамъомадҳои осоишта ва иттиҳодияҳоро дорад.

2. Ҳеҷ як инсон наметавонад ба ягон иттиҳодия маҷбуран ҷалб карда шавад.

Моддаи 21

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад, бевосита ё ба воситаи намояндагоне, ки озодона интиҳоб шуданд, дар идораи корҳои кишвари худ ширкат намояд.

2. Ҳар як инсон дар кишвари худ ба хизмати давлатӣ ҳуқуқи баробар дорад.

3. Иродаи халқ бояд асоси ҳокимияти ҳукумат бошад; ин ирода бояд ба воситаи интиҳоботи давра ба давра ва бидуни сохтакорӣ, ки дар сурати мавҷудияти ҳаққи интиҳоботи умумӣ ва баробар бо роҳи овоздиҳии пинҳонӣ ё тавассути шаклҳои дигари баробар, ки овоздиҳии озодонаро таъмин менамоянд, ба амал бароварда мешавад.

Моддаи 22

Ҳар як инсон ҳамчун узви ҷамъият ба таъминоти иҷтимоӣ ва татбиқи ҳуқуқ барои нигоҳдории шараф ва инкишофи озодонаи шахсияти ӯ дар соҳаи иқтисодӣ, иҷтимоӣ ва фарҳангӣ ба воситаи саъю кӯшиши миллию ҳамкориҳои байналмилалӣ мутобиқи сохтор ва имкониятҳои ҳар як давлат ҳақ дорад.

Моддаи 23

1. Ҳар як инсон дорои ҳаққи меҳнат, интихоби озодонаи кор ва шароити одилонаю мусоиди меҳнат ва ҳаққи ҳимоя аз бекорист.
2. Ҳар як инсон бидуни ягон таъбиз барои кори баробар ба музди баробар ҳақ дорад.
3. Ҳар як коргар ба музди одилонаю қаноатбахш, ки зиндагии сазовори ҳар як инсон ва аҳли оилаи ӯро таъмин кунад, дар сурати зарурат бо дигар воситаҳои таъминоти иҷтимоӣ пурра гардонида шавад, ҳақ дорад.
4. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки иттифокҳои касаба созмон диҳад ва барои ҳимояи манфиатҳои худ ба иттифокҳои касаба дохил шавад.

Моддаи 24

Ҳар як инсон ба истироҳату фароғат, аз ҷумла маҳдудияти оқилонаи рӯзи кор ва рухсатии пулакии даврӣ ҳақ дорад.

Моддаи 25

1. Ҳар як инсон ба чунин сатҳи зиндагӣ, аз ҷумла ҳӯрок, пӯшок, манзил, нигоҳубини тиббӣ ва таъминоти зарурии иҷтимоие, ки барои сиҳатию некӯаҳволии ҳуди ӯ ва оилааш зарур аст, ба таъминот дар ҳолатҳои бекорӣ, беморӣ, маъҷубӣ, бесаробон мондан, пиронсолӣ ё дигар ҳолатҳои маҳрумӣ аз воситаҳои зиндагӣ, ки бо сабабҳои новобаста аз ӯ ба вуҷуд меоянд, ҳақ дорад.
2. Модарону кӯдакон ба васоят ва кӯмаки махсус ҳақдоранд. Ҳамаи кӯдаконе, ки дар ақди никоҳ ва берун аз он таваллуд шудаанд, бояд аз ҳимояи иҷтимоии баробар истифода намоянд.

Моддаи 26

1. Ҳар як инсон ҳукуки таҳсил дорад. Ақаллан таҳсили ибтидоӣ ва миёна бояд бепул бошад. Таҳсили ибтидоӣ бояд ҳатмӣ бошад. Таълими техникӣ ва касбӣ бояд дастраси ҳамагон бошад. Таҳсили олии мувофиқи қобилияти ҳар кас ба ҳама як ҳел дастрас бошад.
2. Мақсади таълим бояд рушди ҳамаҷонибаи шахсияти инсон, афзоиши эҳтиром ба ҳукуку озодиҳои инсон бошад. Таълим бояд ба ҳусни тафохум, бурдборию дӯстии миёни тамоми миллатҳо, гурӯҳҳои наҷодӣ ва мазҳаби ва ҳамчунин ба вусъати фаъолияти Созмони Милали Муттаҳид дар роҳи ҳифзи сулҳ мусоидат намояд.
3. Волидайн дар бобати интихоби навъи таълим барои фарзандони хурдсол ҳаққи аввалиятдоранд.

Моддаи 27

1. Ҳар як инсон ҳақ дорад, ки дар ҳаёти фарҳангии ҷомеа озодона ширкат варзад, аз ҳунари баҳра барад, дар пешрафти илм саҳм гирад ва аз дастовардҳои он истифода намояд.

2. Ҳар як инсон ба ҳифзи манфиатҳои моддию маънавии худ, ки самараи корҳои илмӣ, адабӣ ё ҳунарии ӯ мебошанд, ҳақ дорад.

Моддаи 28

Ҳар як инсон ба тартиботи иҷтимоӣ байналмилалӣ, ки дар он ҳуқуқу озодиҳои дар ҳамин Эълумия зикршуда қомилан амалӣ шуда метавонанд, ҳақ дорад.

Моддаи 29

1. Ҳар як инсон дар назди ҷомеае, ки рушди озод ва қамолоти шахсияти ӯ фақат дар он имконпазир аст, ӯҳдадор мебошад.

2. Ҳар як инсон дар бобати татбиқи ҳуқуқу озодиҳои худ бояд танҳо ба дараҷае маҳдуд карда шавад, ки аз тарафи қонун фақат бо мақсади таъмини эътирофу эҳтироми ҳуқуқу озодиҳои дигарон ва қонунгардонидани талаботи одилонаи ахлоқӣ, тартиботи ҷамъиятӣ ва осудаҳои умумӣ дар шароити ҷомеаи демократӣ муқаррар карда шудааст.

3. Татбиқи ин ҳуқуқу озодиҳо ба ҳеҷ вазҳ набояд хилофи мақсаду усулҳои Созмони Милали Муттаҳид бошад.

Моддаи 30

Ҳеҷ як аз муқаррароти ҳамин Эълумия набояд барои ба давлате, гурӯҳе ё фарде додани ҳуқуқе тафсир шавад, ки ба ягон ҷаҳлият ё қирдор, ки мақсад аз он бекор кардани ҳуқуқу озодиҳои дар ҳамин Эълумия баён шуда бошад, асос гардад.